

Roditeljska odgovornost i otmica djeteta (uvodnu razinu)

PROJEKT: BOLJA PRIMJENA UREDBI EU-A U PODRUČJU OBITELJSKOG I NASLJEDNOG PRAVA

Ova radionica organizirana je uz financijsku potporu Programa pravosuđe 2014-2020 Europske unije.

Ova publikacija je pripremljena uz financijsku potporu Programa građansko pravo 2014-2020 Europske. nije. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Pravosudne akademije i ni na koji način ne odražava stajalište Europske komisije.

Ogledni predmet 2: Roditeljska odgovornost (osnove)

Agrita je Latvijka koja je prije pet i pol godina otišla u London. Namjera joj je bila da tamo ostane godinu-dvije ne bi li što god zaradila prije nego što se skrasi u svojoj domovini. U to vrijeme imala je 23 godine i upravo je završila fakultet. Tijekom druge godine svog boravka u Londonu, upoznala je Alexa, mladog britanskog bankara. Družili su se, započeli vezu i Agrita se konačno preselila kod Alexa. Nakon dvije godine zajedničkog života, Agrita im je rodila kći, Lauru. No, nakon Laurinog rođenja, Agrita je shvatila kako joj nedostaje njezina vlastita obitelj i počela se osjećati vrlo usamljeno. Alex je radio dokasna i malo je sudjelovao u brizi o djetetu. Kada je Lauri bilo godinu i pol dana, Agrita je rekla Alexu kako želi provesti neko vrijeme s svojim roditeljima i braćom u Latviji. Nije bila zadovoljna i neko se vrijeme željela posvetiti samoj sebi. Alex je pokazao razumijevanje, pa su Agrita i Laura jeftinim letom, s kartom u jednom smjeru, otputovale u Latviju. Alex ju je dopratio do zračne luke.

Par je ostao u kontaktu preko telefona i Skypea, tako da je Alex Lauru mogao i vidati. Nakon tri tjedna, Alex je upitao Agritu kada da joj kupi kartu za povratak. Odgovorila mu je da još nije spremna na povratak, pa je Alex odlučio odletjeti u Latviju i tamo provesti vikend s Agritom i Laurom. Za svog boravka u Latviji, molio je Agritu da se izjasni o svojim nakanama glede povratka, ali ona je otezala s odgovorom. Naposljetku mu je rekla da joj trebaju još tri mjeseca, tijekom kojih bi Alex nju i Lauru posjetio svaka tri tjedna.

Nakon tri mjeseca, Alex je u Londonu počeo sređivati boravak u vrtiću, a Agritu je pokušao nagovoriti da u Londonu nađe neki posao jer se tako više ne bi osjećala usamljeno. Rekla mu je da joj treba još vremena, možda nekih šest mjeseci. Alex joj je odgovorio kako bi još tri mjeseca bilo sasvim dovoljno, ali da bi se nakon toga ona i Laura stvarno trebale vratiti. Stoga joj je tri mjeseca unaprijed kupio i avionsku kartu za povratak u London.

Dan prije predviđenog leta, Agrita je Alexu poslala SMS s porukom da se ne misli vratiti.

Alex se posavjetovao bratovim prijateljem, odvjetnikom. Ovaj ga je uputio da se obrati središnjem tijelu u Engleskoj i da zatraži Laurin povratak. Objasnio mu je da će se, ako smjesta ne postupi, smatrati kako je pristao na preseljenje te da bi tako mogao izgubiti kontakt sa svojom kćeri. Alex je bio očajan. Nazivao je Agritu svaki dan i pokušavao ju nagovoriti da se predomisli. Nekoliko puta je i odletio u Latviju ne bi li je vidio. Govorila je da svoje dijete ne može odgajati u zemlji u kojoj se osjeća potišteno i usamljeno te da bi to za svako dijete bilo nepodnošljivo.

Alex se nije obratio središnjem tijelu jer je shvatio da bi Agrita u Londonu bila nesretna i da stvari ne bi izašle na dobro. Znao je i da ne može preuzeti samostalnu skrb o Lauri u slučaju da ishodi nalog za predaju djeteta i Laura mu se vrati bez majke. Zbog svega toga, nije poduzeo ništa.

Tri mjeseca nakon što nije iskoristila kartu za povratak (tj. deset mjeseci nakon svog dolaska u Latviju), Agrita pokreće postupak pred sudom u Latviji. Zahtijeva da se utvrdi kako je Laurino glavno boravište kod nje. Predlaže i da se Alexu da pravo na posjećivanje jedan vikend svaka tri tjedna, koje bi se ostvarivalo u Latviji. Ne zahtijeva uzdržavanje jer ima potporu svojih roditelja, a sigurna je i kako će uskoro pronaći posao u Latviji te tako uspjeti stati na vlastite noge. Alex ne osporava zahtjev da se Laurino glavno boravište odredi kod Agrite. No, zahtijeva razrađeniji dogovor o održavanju kontakta s djetetom, tj. da Laura kod njega u Londonu može provesti dva tjedna godišnje.

1. Koji bi pravni instrumenti bili mjerodavni u ovom predmetu? Ispitajte i njihov opseg primjene.
2. Treba li ovo smatrati međunarodnom otmicom djeteta? Objasnite što treba uzeti u obzir i gdje ćete pronaći odgovor na to pitanje.
3. Je li latvijski sud nadležan za rješavanje sporova oko boravišta i posjećivanja?
4. Kojim je pravom određeno ima li Alex roditeljsku odgovornost za Lauru (s obzirom na to da je izvanbračni otac)?
5. Koje će pravo latvijski sud primijeniti pri rješavanju spora između Agrite i Alexa u vezi s dogovorom oko Laurinog boravišta i posjećivanja?

Pretpostavimo da su dva mjeseca nakon što Agrita nije iskoristila svoju avionsku kartu Alex i Agrita e-poštom razmijenili poruke sljedećeg sadržaja:

Alex Agriti: “Nadam se da ćemo to uspjeti riješiti, ali budemo li morali na sud, možemo to obaviti u Londonu, za ne?”

Agrita Alexu: “Može, nemam ništa protiv Londona.”

6. Je li sud u Londonu nadležan na temelju sporazuma o izboru suda?
7. Pretpostavimo li da sud u Londonu nije nadležan odlučivati o meritumu spora, može li on ipak odrediti privremene mjere?

Pretpostavimo da je latvijski sud odredio podjelu roditeljske odgovornosti. Što se tiče posjećivanja, sud je odredio da Alex može posjetiti Lauru svaki treći vikend, a nakon što navrší pet godina, Laura će Alexu dolaziti u posjet na tjedan dana zimi (zadnji tjedan u godini) i tjedan dana ljeti (zadnji tjedan u srpnju).

No, prije nego što Laura navrší pet godina, Agrita s njome seli u Finsku jer je tamo pronašla posao. Alex se ne protivi preseljenju, ali želi da se dogovor o održavanju kontakta i dalje poštuje. K tome, smatra da bi Laura u Finskoj trebala pohađati britansku školu, umjesto da ispočetka uči čitati i pisati na jeziku koji bi bio njezin treći jezik. Spreman joj je plaćati školovanje. Agrita se s time ne slaže jer smatra da bi to bilo elitističko obrazovanje.

8. Je li odluka latvijskog suda o podjeli roditeljske odgovornosti i održavanju kontakta izvršiva u Finskoj? Razmotrite mora li odluka biti popraćena potvrdom izvršivosti.
9. Alex bi htio da se odluka promijeni. Je li za tu stvar nadležan latvijski ili finski sud?

Odgovori

1) Koji bi pravni instrumenti mogli biti mjerodavni u ovom predmetu? Ispitajte i njihov opseg primjene.

- i. **Uredba (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000 (Bruxelles IIa, poznata i kao Bruxelles IIbis)**

Cilj. Ovom Uredbom uređuje se nadležnost te priznavanje i izvršenje odluka u sporovima oko roditeljske odgovornosti (zajedno s brakorazvodnim sporovima) na prostoru EU-a. Cilj joj je proširiti područje slobode, sigurnosti i pravde u kojemu je osigurano slobodno kretanje osoba (uvodna izjava 1.).

Zemljopisni opseg primjene. Uredba se primjenjuje u svim državama članicama EU-a, izuzev Danske (uvodne izjave 30. i 31.). Ujedinjena Kraljevina, Irska i Danska uživaju poseban položaj u odnosu na sve instrumente s područja slobode, sigurnosti i pravde (vidi Protokol 21. i 22. Ugovor o funkcioniranju Europske unije). Ujedinjena Kraljevina i Irska mogu se opredijeliti za sudjelovanje u primjeni ili izuzimanje iz primjene bilo kojeg propisa. Tako su se opredijelile za sudjelovanje u primjeni Bruxellesa IIa. Danska nije vezana propisima s ovog područja i nema mogućnost sudjelovanja u njihovoj primjeni.

Materijalni opseg primjene. Bruxelles IIa primjenjuje se na razvod braka i roditeljsku odgovornost (članak 1.). To uključuje prava skrbništva i kontakta s djetetom, kao i mjere zaštite djeteta. Obuhvaća i nezakonito odvođenje i zadržavanje djeteta (koje se naziva i otmica djeteta). U vezi s ovim potonjim, Uredba dopunjuje Hašku konvenciju o otmici djece (vidi osobni opseg primjene u nastavku).

Bruxelles IIa ne sadrži definiciju pojma “dijete”. Uredba se ne primjenjuje na utvrđivanje veze između roditelja i djeteta niti na emancipaciju (članak 1. st. 3. Bruxellesa IIa).

Osobni opseg primjene

Osobni opseg primjene općenito. Ako dijete ima uobičajeno boravište u državi članici EU-a (izuzev Danske), mjerodavne su odredbe o sudskoj nadležnosti za roditeljsku odgovornost iz Bruxellesa II.a (članak 8.).

Ako dijete nema uobičajeno boravište na prostoru EU-a, sudac mora odrediti ima li dijete uobičajeno boravište u državi koja je stranka Haške konvencije o zaštiti djece (članak 61. t. (a) Bruxellesa IIa i članak 52. Haške konvencije o zaštiti djece – vidi u nastavku). Ako je tome tako, mjerodavna je spomenuta Konvencija.

Ako dijete ima uobičajeno boravište u državi koja nije dio EU-a niti je stranka Haške konvencije o zaštiti djece, Bruxelles IIa mjerodavan je ako su roditelji pristali na nadležnost suda neke države članice sukladno odredbama članka 12. Bruxellesa IIa ili ako se dijete nalazi u nekoj državi članici, a njegovo uobičajeno boravište ne može se utvrditi niti je postignut dogovor o izboru nadležnog suda (članak 13. Bruxellesa IIa). Ako ne postoji nijedna od ovih okolnosti, države članice primijenit će svoje domaće pravo (članak 14. Bruxellesa IIa).

Osobni opseg primjene u slučaju otmice. Odredbe o otmici djece iz Bruxellesa IIa (članak 11.) imaju uži opseg primjene. Njima se Konvencija o otmici djece dopunjuje za slučajeve u kojima je dijete iz jedne države članice EU-a nezakonito odvedeno u drugu. Zajedničko iščitavanje uvodne izjave 17. i 18. te članka 11. i 60. t. (e) stvara složenu sliku. Uredba Konvenciju ostavlja na snazi, ali preuzima prevagu nad njome. Uredba ne sadrži vlastiti skup pravila kojima bi se uređivala otmica djeteta, nego se poziva na Konvenciju o otmici djece i na nju se nadograđuje. Dakle, kada je dijete nezakonito odvedeno iz jedne države članice EU-a u drugu (izuzev Danske), Konvencijom se postavljaju osnove, ali Uredbom se pridodaju posebna pravila kao što su, primjerice, odredbe o propisanom roku, obvezi saslušanja djeteta, iznimci u slučaju ozbiljne opasnosti i posebnom mehanizmu koji omogućuje da se zahtjev za predaju u određenim okolnostima podnese u državi članici bivšeg uobičajenog boravišta djeteta ako država u koju je dijete odvedeno odbija izvršiti predaju (tzv. postupak pružanja druge prilike).

Osobni opseg primjene u slučaju priznavanja i izvršenja odluka. Odredbe o priznavanju i izvršenju odluka iz Bruxellesa IIa primjenjuju se kada se u jednoj državi članici EU-a traži priznavanje ili izvršenje odluke suda neke druge države članice, pri čemu za primjenu Uredbe nije bitno uobičajeno boravište stranaka i djece nije bitno za primjenu Uredbe.

Vremenski opseg primjene. Što se tiče nadležnosti, Bruxelles IIa primjenjuje se na postupke pokrenute nakon 1. ožujka 2005. Što se tiče priznavanja i izvršenja odluka, Bruxelles IIa primjenjuje se na sudske odluke donesene nakon 1. ožujka 2005. ili na ranije odluke, ali pod određenim uvjetima (članak 64. i 72.).

DOBRO je ZNATI

Revizija Bruxellesa IIa

Uredba Bruxelles IIa trenutno je u postupku revizije. Prijedlog Europske komisije za njezinu izmjenu i dopunu objavljen je 30. lipnja 2016. pod brojem COM (2016) 411.

ii. **Haška konvencija od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznanju, ovrsi i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece (Konvencija o zaštiti djece)**

Cilj. Konvencija je zamišljena radi boje zaštite djece u međunarodnim okolnostima, uz vođenje računa o njihovim najboljim interesima (preambula Konvencije).

Zemljopisni opseg primjene. Popis država stranaka ove Konvencije dostupan je na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu (www.hcch.net). Sve države članice EU-a članke su Konvencije.

Materijalni opseg primjene. Konvencijom su obuhvaćene stvari vezane uz zaštitu djece, pa tako i roditeljska odgovornost (članak 1. i 3). Dakle, Konvencija i Bruxelles IIa imaju uvelike istovjetan materijalni djelokrug. U Konvenciji se izričito navodi da se primjenjuje na djecu od trenutka njihova rođenja do navršanih 18 godina (članak 2.).

Osobni opseg primjene. Kad je riječ o osobnom opsegu primjene, pravila o nadležnosti valja razlučiti od pravila o mjerodavnom pravu te pravila o priznavanju i izvršenju odluka (članak 61. t. (a) Bruxellesa IIa). Odredbe Konvencije kojima se uređuje nadležnost primjenjuju se na

djecu koja uobičajeno boravište imaju u državi ugovornici koja nije i država članica EU-a. U slučaju djece koja uobičajeno boravište imaju na prostoru EU-a, prevagu ima BruxellesIIa.

Kad je riječ o mjerodavnom pravu, Konvencija ima opću primjenu (članak 20.). To znači kako će se Konvencija primjenjivati bez obzira na to postoje li poveznice koje upućuju na pravo neke države ugovornice ili na pravo neke države koja to nije. Državljanstvo i uobičajeno boravište djece i njihovih roditelja nisu bitni.

Odredbe Konvencije koje se odnose na priznavanje i izvršenje mjerodavne su za priznavanje i izvršenje odluka sudova jedne države ugovornice u nekoj drugoj državi ugovornici. Međutim, ako su i država u kojoj je sudska odluka donesena i država u kojoj se traži njezino priznavanje države članice EU-a (uz iznimku Danske), prevagu preuzima Bruxelles IIa.

Vremenski opseg primjene. Ova Konvencija stupila je na snagu 1. siječnja 2002. i primjenjuje se na mjere poduzete nakon njenog stupanja na snagu (članak 53. st. 1.). Za različite države ugovornice na snagu stupa na različite datume. I ti su podaci dostupni na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu).

iii. **Haška konvencija od 25. listopada 1980. o građanskopravnim aspektima otmice djece (Haška konvencija o otmici djece)**

Cilj. Ova Konvencije zamišljena je radi zaštite djece od štetnih posljedica međunarodne otmice djece, uz uvažavanje činjenice da su njihovi najbolji interesi od najveće važnosti (preambula). Njome se uređuje povratak djece koja su nezakonito odvedena ili zadržana u nekoj zemlji različitoj od države njihovog uobičajenog boravišta. Konvencija se katkad naziva konvencijom o nadležnosti, čime se jednostavno naglašava opća nadležnost države uobičajenog boravišta djeteta za odlučivanje o stvarima vezanim uz roditeljsku odgovornost (uključujući pitanje mjesta djetetovog boravka nakon rastave roditelja i prava na kontakt). Konvencijom je uveden poseban postupak vraćanja nezakonito odvedene djece u mjesto njihovog uobičajenog boravišta. Cilj je da se taj postupak provede žurno, prije nego što se dijete prilagodi novoj okolini. Ako se Konvencija provodi kako treba, roditelje će odvratiti od nezakonitog oduzimanja svoje djece.

Zemljopisni opseg primjene. Konvencija je na snazi u više od 90 država (cjelovit popis dostupan je na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu: www.hcch.net). Među državama ugovornicama su sve države članice EU-a. Konvencija automatski ne stvara dvostrane obveze između svih država ugovornica. Države koje su joj pristupile, ali nisu članice Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu, moraju biti prihvaćene od ostalih država (članak 38.). Stoga, prije nego što primijeni Konvenciju, sudac mora provjeriti jesu li obje države u pitanju u uzgajamo obvezujućem odnosu. (I taj podatak je dostupan na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu.)

Materijalni opseg primjene. Konvencijom se uređuje postupak povratka nezakonito odvedene ili zadržane djece. Konvencija se primjenjuje samo na djecu koja još nisu napunila 16 godina (članak 4.).

Osobni opseg primjene. Konvencija se primjenjuje kada je dijete nezakonito odvedeno iz jedne države ugovornice u drugu, pod uvjetom da između tih država postoji dvostrana obveza (tj. da im je prihvaćeno pristupanje Konvenciji). Ako je dijete nezakonito odvedeno iz države ugovornice Haške konvencije u neku državu koja to nije, Konvencija se ne primjenjuje.

Vremenski opseg primjene. Konvencija je stupila na snagu 1. prosinca 1983. Za nove države ugovornice na snagu stupa tri mjeseca nakon što je potvrde ili nakon što određena država prihvati pristupanje neke druge države (članak 38.).

iv. Konvencija UN-a o pravima djeteta iz 1989.

Cilj. Ova Konvencija zamišljena je radi zaštite prava djeteta u svim predmetima u koje su uključena djeca. U njoj se ističe važnost vođenja računa o najboljem interesu djeteta. (članak 3) i omogućavanja djetetu da ga se sasluša (članak 12.).

Zemljopisni opseg primjene. Ova je Konvencija na snazi u 196 država, među kojima su i sve države članice EU-a.

Materijalni opseg primjene. Konvencija ima vrlo širok djelokrug, pri čemu su primjenjuje na svu djecu mlađu od 18 godina u svim mogućim okolnostima gdje su u pitanju njihova prava.

Osobni opseg primjene. Konvencija je obvezujuća za države ugovornice i njihove sudove u svim odlukama koje donose. Nebitno je gdje dijete o kojemu se radi ima boravište i koje mu je državljanstvo.

Vremenski opseg primjene. Konvencija je stupila na snagu 2. rujna 1990. Za države koje je potvrdile nakon tog datuma, na snagu stupa mjesec dana nakon potvrđivanja (članak 49.).

v. Europska konvencija o ljudskim pravima (1950.)

Cilj. Ova Konvencija zamišljena je radi očuvanja i daljnjeg ostvarivanja ljudskih prava i temeljnih sloboda u državama članicama Vijeća Europe.

Zemljopisni opseg primjene. Ova je Konvencija na snazi u 47 država, a među njima su i sve države članice EU-a.

Materijalni opseg primjene. Konvencijom se jamči cijeli niz ljudskih prava i temeljnih sloboda. Na području roditeljske odgovornosti, od posebnog je značaja pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 8.) i pravo na pošteno suđenje (članak 6.).

Osobni opseg primjene. Konvencija obvezuje sve države ugovornice, bez obzira na uobičajeno boravište osoba o kojima je riječ. Tako je, na primjer, primijenjena u predmetima otmice djece, gdje su djeca prije nego što su oteta živjela u SAD-u (B protiv Belgije br. 4320/11) ili Australiji (X protiv Latvije, Veliko vijeće, 27853/09).

Vremenski opseg primjene. Konvencija je stupila na snagu 3. rujna 1953. Za države koje su je potvrdile naknadno, na snagu je stupila po polaganju isprave o potvrđivanju (članak 59. st. 4.).

vi. Povelja EU-a o temeljenim pravima (2000.)

Cilj. Poveljom se utvrđuju ljudska prava i temeljne slobode pojedinaca na prostoru EU-a.

Zemljopisni opseg primjene. Povelja je na snazi u svim državama članicama EU-a.

Materijalni opseg primjene. Povelja se primjenjuje svugdje gdje se primjenjuje i pravo EU-a. U članku 51. st. 1. stoji: "Odredbe ove Povelje odnose se na institucije, tijela, urede i agencije Unije, uz poštovanje načela supsidijarnosti, i na države članice samo kada primjenjuju pravo Unije..." U članku 51. st. 2. pridodaje se sljedeće: "Poveljom se područje primjene prava Unije ne proširuje izvan ovlasti Unije, ne uspostavlja se nikakva nova ovlast ili zadaća za Uniju, niti se mijenjaju ovlasti i zadaće utvrđene Ugovorima." Kako je područje roditeljske odgovornosti uređeno pravom EU-a, Povelja se tu primjenjuje (vidi uvodnu izjavu 33. Bruxellesa IIa i presudu SEU u predmetu C-

400/10PPU, *McB protiv LE*, 5. listopada 2010., ECLI:EU:C:2010:582). Za ovaj predmet osobito je bitan članak 24. Povelje, gdje se jamče prava djeteta.

Osobni opseg primjene. U skladu s navedenim, Povelja se primjenjuje na sve osobe koje podliježu pravu EU-a.

Vremenski opseg primjene. Povelja je stupila na snagu 1. prosinca 2009. godine, zajedno s Lisabonskim ugovorom.

Metodologija za odgovore na pitanja 2. do 9.

1. korak: **Odrediti predmetno područje prava.**

2. korak: **Razmotriti o kojem se aspektu međunarodnog privatnog prava radi.**

3. korak: **Pronaći mjerodavne izvore prava EU-a i međunarodnog prava.**

4. korak: **Provjeriti opseg primjene mjerodavnih instrumenata EU-a i međunarodnih instrumenata.**

5. korak: **Pronaći mjerodavnu odredbu.**

2) Treba li ovo smatrati međunarodnom otmicom djeteta? Objasnite što treba uzeti u obzir i gdje ćete pronaći odgovor na to pitanje.

1. korak: **Područje prava**

Ovo pitanje spada u područje roditeljske odgovornosti. Kako je već objašnjeno, to je vrlo širok pojam koji obuhvaća i građanskopravne aspekte međunarodne otmice djeteta.

2. korak: **Aspekt međunarodnog privatnog prava**

To pitanje bitno je za određivanje nadležnosti.

3. korak: **Pravni izvori**

Za odgovor na ovo pitanje, bitne su Konvencija o otmici djece i Uredba Bruxelles IIa. U slučaju gdje je dijete odvedeno iz jedne države članice EU-a u drugu, polazna pretpostavka je da se i dalje primjenjuje Konvencija o otmici djece. No, tu Konvenciju dopunjuje Bruxelles IIa (uvodna izjava 17. i 18. i članak 11. i 60. t. (e)) Bruxelles IIa).

4. korak: **Opseg primjene pravnih instrumenata**

Haška konvencija o otmici djece primjenjuje se kada je dijete nezakonito odvedeno iz jedne države ugovornice u drugu ili je tamo nezakonito zadržano.

Bruxelles IIa primjenjuje se kada je do nezakonitog odvođenja ili zadržavanja došlo između dvije države članice EU-a.

Prema tome, primjenjuju se oba instrumenta.

5. korak: Mjerodavna odredba

Alex nije pokrenuo postupak za povratak djeteta niti se središnjem tijelu obratio sa zahtjevom za pokretanje takvog postupka. Da je to učinio, latvijski sudovi ne bi mogli odlučivati o meritumu Agritinog tužbenog zahtjeva (članak 16. Konvencije o otmici djece).

U Bruxellesu IIA ta se odredba ponavlja tako što se predviđa da sudovi države djetetovog uobičajenog boravišta ostaju nadležni dok:

- svi nositelji prava skrbništva ne pristanu na odvođenje ili zadržavanje; ili dok
- dijete u novoj državi članici ne proboravi više od godinu dana nakon što je osoba čija su prava skrbništva povrijeđena saznala ili je trebala saznati gdje se dijete nalazi, a dijete se u međuvremenu prilagodilo svojoj novoj sredini (uz ostale uvjete koji se ovdje ne razmatraju jer se ne odnose na okolnosti mjerodavne u našem predmetu) (članak 10. Bruxellesa IIA).

Prema tome, sud se mora uvjeriti da je Alex pristao na preseljenje. Da Alex nije pristao na preseljenje i da ga u trenutku pokretanja postupka i dalje osporava, sud bi se morao uzdržati od odlučivanja o meritumu spora.

Rasprava: Očev pristanak

Moglo bi biti teško doznati je li se otac suglasio s preseljenjem ili je na njega kasnije pristao. Razmotrite kako se to može provjeriti. Može li se to učiniti preko podnesaka i do koje mjere sud može postavljati pitanja na ročištu?

U svakom slučaju, sud u žurnim stvarima može svejednako odrediti privremene mjere prema članku 20. Bruxellesa IIA. Međutim, te mjere ne smiju ići na ruku otmici djeteta (vidi presudu SEU-a u predmetu C-403/09, *Detiček*, 23. prosinca 2009., ECLI:EU:C:2009:810).

Stalna spremnost na mogućnost međunarodne otmice djeteta

Čak i ako se od njega ne traži donošenje odluke o međunarodnoj otmici djeteta (i ako možda ne radi na sudu koji se prema domaćem procesnom pravu bavi tim stvarima), sudac svejednako mora biti osjetljiv na tu problematiku i mogućnost da je roditelj pokrenuo postupak u pokušaju da ishodi potvrdu za novo činjenično stanje nastalo nakon otmice djeteta.

Definicija međunarodne otmice djeteta je nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta izvan zemlje djetetovog uobičajenog boravišta (članak 3. Haške konvencije o otmici djece i članak 2. st. 11. Bruxellesa IIA). U ovom predmetu riječ je o nezakonitom zadržavanju, a ne nezakonitom odvođenju. Otac je pristao na privremeni boravak djeteta u Latviji, ali ne i na to da se dijete nikada ne vrati. Ta je razlika važna radi određivanja datuma otmice.

Nezakonito znači protivno pravima skrbništva koja su mogla nastati temeljem presude, sporazuma s pravnim učinkom ili snagom zakona. Djelo se može smatrati nezakonitim jedino ako su se prava skrbništva doista i ostvarivala.

Prava skrbništva obuhvaćaju prava (i obveze) koje se odnose na skrb osobe nad djetetom, a napose pravo određivanja djetetovog mjesta boravka (članak 5. t. (a) Haške konvencije o otmici djece; članak 2. st. 9. Uredbe Bruxelles IIA). U Uredbi se spominju prava i obveze, dok se u Konvenciji spominju prava. No, ta razlika nije bitna za ovaj predmet.

U predmetu *McB protiv LE* (C-400/10 PPU, presuda ECLI:EU:C:2010:582 od 5. listopada 2010.), Sud EU-a zaključio je da prava skrbništva imaju autonomno značenje na prostoru EU-a (tj. definicija

iz Bruxellesa IIa mora se poštovati na cijelom prostoru EU-a, bez obzira na značenje tog izraza prema domaćem pravu), ali da je pitanje tko ima ta prava pitanje za domaće pravo. To je u suglasju s činjenicom da članak 3. Haške konvencije o otmici djece i članak 2. st. 11. Bruxellesa IIa upućuju na državu uobičajenog boravište djeteta. Imajte na umu da se, pri utvrđivanju otmice djeteta, kao trenutak prema kojemu se određuje uobičajeno boravište uzima trenutak neposredno prije nezakonitog zadržavanja.

Uobičajeno boravište autonoman je pojam. Sud EU-a zaključio je sljedeće:

Pojam ‘uobičajeno boravište’ prema članku 8. st. 1. Uredbe br. 2201/2003 mora se tumačiti tako da znači da se odnosi na mjesto gdje je vidljiv određen stupanj uklapanja djeteta u društvenu i obiteljsku sredinu. U tom smislu, o obzir treba napose uzeti trajanje, redovitost, uvjete i razloge boravka na području neke države članice i preseljenja obitelji u tu državu, djetetovo državljanstvo, mjesto i uvjete školovanja, poznavanje jezika te obiteljske i društvene odnose djeteta u toj državi. Utvrđivanje djetetovog uobičajenog boravišta zadaća je domaćega suda, koji pritom mora voditi računa o svim posebnim okolnostima svakog pojedinog predmeta. (C-523/07, A, 2. travnja 2009., ECLI:EU:C:2009:225; potvrđeno u C - 497/10PPU, *Mercredi*, 22. prosinca 2010., ECLI:EU:C:2010:829 i C-376/14, PPU, *C protiv M*, 9. listopada 2014., ECLI:EU:C:2014:2268.)

Rasprava:

Uzmite u obzir elemente bitne za određivanje Laurinog uobičajenog boravišta u vrijeme neposredno prije nego ju je majka odvela u Latviju. Povedite računa o jezicima koje govori, njezinome državljanstvu, uklopljenosti u obiteljski i društveni život u Engleskoj, predškolskom odgoju, ako je to bitno (Laura još nije bila uključena u predškolski odgoj), te razlozima preseljenja u Latviju. U tom smislu, bitne su i namjere roditelja.

Neposredno prije Agritinog i Laurinog preseljenja u Latviju, većina ovih elemenata, kako se čini, ukazuje na Englesku.

Ako se uobičajenim boravištem neposredno prije zadržavanja smatra Engleska, moralo bi se proučiti **englesko pravo** ne bi li se razmotrilo je li otac imao prava skrbništva nad djetetom.

✓ DOBRO je ZNATI

Izvanbračni očevi

U nekim državama članicama, izvanbračni očevi roditeljsku odgovornost stječu automatski, dok je u drugima potreban neki oblik službenog upisa, pa čak i sudski nalog.

U Ujedinjenoj Kraljevini postoje tri zasebna pravna sustava:

- i. Engleska i Wales,
- ii. Škotska i
- iii. Sjeverna Irska.

To je važno imati na umu kada želimo odrediti sadržaj prava.

Da biste kao sudac pronašli mjerodavno englesko pravo, možete posegnuti za više rješenja:

- proučiti literaturu s područja poredbenog prava;
- proučiti portal Europske komisije E-pravosuđe (E-Justice) na adresi e-justice.europa.eu;

- postaviti izravan upit posredstvom Europske pravosudne mreže, tj. obratiti se Vašem domaćem sucu koji je član mreže i zamoliti ga da se obrati engleskom sucu koji Vam može dati odgovor ili se izravno obratiti engleskome sucu;

Kako bi došli do sudaca u drugim državama članicama EU-a, suci se mogu poslužiti kontaktnom točkom, također dostupnom na portalu E-pravosuđe.

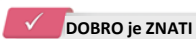
- postaviti izravan upit posredstvom Haške mreže sudaca, tj. obratiti se Vašem domaćem sucu koji je član mreže i zamoliti ga da Vam pomogne uspostaviti kontakt sa sucem u Engleskoj;
- obratiti se središnjem tijelu u svojoj zemlji i zamoliti ga da Vam odgovori na pitanje, a ako to ne može, da se obrati središnjem tijelu u zemlji čije Vas pravo zanima;

Adrese svih središnjih tijela dostupne su na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu: www.hcch.net.

- poslužiti se mehanizmom iz članka 15. Haške konvencije o otmici djece.

Prema članku 15., sudac od podnositelja zahtjeva može zatražiti da od države djetetova uobičajenog boravišta pribavi utvrđenje da je odvođenje ili zadržavanje djeteta bilo nezakonito. Sudac može zastati s postupkom ne bi li podnositelju zahtjeva omogućio pribavljanje takve utvrđujuće presude.

Potvrde izdane temeljem ove odredbe izazivaju mnoge neprilike: teško ih je pribaviti, njihovo pribavljanje dovodi do odgoda, a nejasan je i njihov učinak (mjera u kojoj su obvezujuće).

Sudsko priznavanje inozemnog prava

Haškom konvencijom o otmici djece predviđeno je da sudac može izravno priznati inozemno pravo. U primjeni ove Konvencije, nije se potrebno pridržavati posebnih postupaka dokazivanja primjene inozemnog prava.

Dakle, kako bi utvrdio treba li se ovo smatrati međunarodnom otmicom djeteta, sudac mora razmotriti je li došlo do nezakonitog zadržavanja, tj. je li Agrita time što je dijete zadržala u Latviji povrijedila Alexova prava skrbništva. Da bi ustanovio je li Alex imao prava skrbništva, sudac mora razmotriti englesko pravo.

U ovom predmetu, roditelji nisu u braku. Na portalu E-pravosuđe, za takve se slučajeve navodi sljedeće:

Majke uvijek imaju roditeljsku odgovornost, a izvanbračni očevi ili drugi ženski roditelj koji nije u braku niti u životnom partnerstvu s majkom djeteta mogu je steći temeljem sporazuma s majkom, sudskog naloga ili izvršenja upisa djeteta u maticu rođenih zajedno s djetetovom majkom.

Još jedno pitanje koje sud treba razmotriti je to je li Alex pristao na preseljenje Agrite i Laure u Latviju.

Rasprava:

Razmotrite kako je Alex postupio. Je li pristao na to da Agrita zadrži Lauru u Latviji? Nije pokrenuo postupak za predaju djeteta. Razmotrite i njegovu protutužbu: on tu predaju niti ne zahtijeva.

Rasprava:

Kako sudac može saznati je li pokrenut postupak za predaju djeteta? O tome se neće nužno raspravljati na istom sudu pred kojim će se voditi i spor oko roditeljske odgovornosti, skrbništva i održavanja kontakta. Obavješćuju li središnja tijela sudove o postupcima za predaju koji se možda u tijeku pred drugim sudovima? Postoji li kakav središnji upisnik tih postupaka? Ako ne, suci se mogu obratiti središnjim tijelima kako bi im postavili upit.

Polaznici mogu raspravljati o različitim mogućnostima koje postoje u njihovim zemljama.

3) Je li latvijski sud nadležan za vođenje postupka u ovom predmetu?

1. korak: **Područje prava**

Ovo pitanje spada u područje roditeljske odgovornosti. Imajte na umu da se tu radi o širokom pojmu koji obuhvaća dodjelu, ostvarivanje, prenošenje, ograničenje ili prestanak roditeljske odgovornosti te prava na skrbništvo i kontakt s djetetom (članak 1. Bruxellesa IIa i članak 3. Haške konvencije o zaštiti djece).

2. korak: **Aspekt međunarodnog privatnog prava**

Ovo pitanje odnosi se isključivo na nadležnost.

3. korak: **Pravni izvori**

Za odgovor na ovo pitanje, bitna je Uredba Bruxelles IIa.

4. korak: **Opseg primjene pravnih instrumenata**

Bruxelles IIa primjenjuje se jer je Latvija obvezana tom Uredbom (vidi prethodnu raspravu o opsegu primjene pod pitanjem a)). Kako je uobičajeno boravište djeteta u državi članici EU-a i kako nema prorogacije nadležnosti, Uredba ima prevagu nad Haškom konvencijom o zaštiti djece (članak 61. t. (a) Bruxellesa IIa).

5. korak: **Mjerodavna odredba**

Bruxelles IIa predviđa da je za sporove oko roditeljske odgovornosti nadležan sud države članice u kojoj dijete ima uobičajeno boravište. (članak 8.).

Prema tome, mora se odrediti **uobičajeno boravište** djeteta (vidi pitanje b). Međutim, da bi odredio nadležnost u slučaju kada nije došlo do otmice djeteta, sudac u obzir treba uzeti sadašnji trenutak, tj. trenutak pokretanja postupka.

Rasprava o uobičajenom boravištu:

Razmotrite sljedeće elemente ovog predmeta: Laurinu dob, odnos koji ima sa svojom bakom, djedom, tetkama i ujacima, jezik/e koji/koje govori, njezino državljanstvo/državljanstva, razlog iz kojeg ju je Agrita dovela u Latviju, nakane roditelja glede njihove obitelji, predškolskog odgoja (ako ih ima).

Nekoliko elemenata upućuje na Latviju.

Ako je Laurino uobičajeno boravište u Latviji, latvijski sud nadležan je za rješavanje tužbe koju je podnijela Agrita.

Ako latvijski sud zaključi kako Laura nema uobičajeno boravište u Latviji, u žurnim predmetima svejednako može odrediti privremene mjere (članak 20. Bruxellesa IIa) ne bi li osigurao zaštitu djeteta. Tu se može raditi o mjerama zaštite djeteta ili osiguravanja kontakta s roditeljem na privremenoj osnovi (tj. do donošenja presude o meritumu spora). Za uvjete primjene ove odredbe, vidi raspravu pod pitanjem (g) u nastavku.

Ako sud utvrdi kako je Laurino uobičajeno boravište nemoguće utvrditi, svoju nadležnost može temeljiti na činjenici da se dijete nalazi na području Latvije (članak 13. Bruxellesa IIa). No, prije posezanja za tom odredbom, sud je dužan pokušati utvrditi uobičajeno boravište.

U svojoj presudi (SEU C-523/07, A, od 2.travnja 2009, ECLI:EU:C:2009:225, t. 33), Sud EU-a napomenuo je sljedeće:

Dakle, fizička prisutnost djeteta u nekoj državi članici, kao alternativna osnova za određivanje nadležnosti predviđena člankom 8. Uredbe, sama po sebi nije dostatna za utvrđivanje uobičajenog boravišta djeteta.

Nezavisni odvjetnik Kokott u istom je predmetu (SEU C-523/07, A, Mišljenje od 29. siječnja 2009., ECLI:EU:C:2009:39, t. 20) rekao sljedeće:

Uobičajeno boravište mora se razlučiti od puke prisutnosti. Iz prisutnostidjeteta u nekoj državi članici proizlazi i blizina tamošnjim sudovima, ali taj odnosi nema isti značaj kao i uobičajeno boravište. Dakle, prema članku 13. Uredbe br. 2201/2003, sudovima države članice u kojoj se dijete nalazi daje se tek supsidijarna nadležnost koja prestaje ako se u nekoj drugoj državi može utvrditi uobičajeno boravište.

Ova odredba češće se primjenjuje u slučaju izbjegličke ili međunarodno raseljene djece (članak 13. st. 2.), gdje je uobičajeno boravište stvarno nejasno, za razliku od slučajeve u kojima postoje dvije očite mogućnosti.

Navođenje osnove za proglašenje nadležnosti

Uputno je da suci u svojoj odluci izrijeком navedu osnovu za proglašenje nadležnosti. To će sudovima koji izvršavaju odluku pomoći u prepoznavanju privremenih mjera čije prekogranično izvršenje prema Bruxellesu IIa nije moguće. (SEU C-256/09, *Purrucker*, 15. srpnja 2010., ECLI:EU:C:2010:437).

4) Kojim je pravom određeno ima li Alex roditeljsku odgovornost za Lauru (s obzirom na to da je izvanbračni otac)?

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u području roditeljske odgovornosti (isto kao i pod (b) gore).

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na mjerodavno pravo.

3. korak: Pravni izvori

Za odgovor na ovo pitanje, bitna je Haška konvencija o zaštiti djece. Bruxellesom IIa ne uređuje se određivanje mjerodavnog prava.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Haška konvencija o zaštiti djece primjenjuje se u svim državama članicama EU-a, pa tako i Latviji (za više informacija, vidi pod (a) gore).

5. korak: Mjerodavna odredba

Prema Haškoj konvenciji o zaštiti djece, pravo države djetetova uobičajenog boravišta određuje tko ima roditeljsku odgovornost snagom zakona po rođenju djeteta (članak 16. st. 1.). Pitanje Laurinog uobičajenog boravišta obrađeno je pod pitanjem (b) gore.

Ako bi sud zaključio kako je Laurino uobičajeno boravište u Latviji, primijenio bi svoje **domaće pravo**.

Međutim, roditeljska odgovornost ne može se automatski izgubiti kada se dijete preseli u neku drugu državu. Člankom 16. st. 3. predviđeno je da će roditeljska odgovornost opstati i nakon toga.

Prema tom scenariju, sud bi trebao pronaći i primijeniti mjerodavno **englesko pravo**.

Za upute **kako pronaći mjerodavno englesko pravo** vidi pod (b) gore.

Imajte na umu da su prema Konvenciji o zaštiti djece države članice također dužne odrediti središnja tijela (članak 29. st.1.). Tu se može raditi o istim središnjim tijelima koja su određena i temeljem Haške konvencije o otmici djece, ali tome ne mora nužno biti tako. To ovisi o domaćem pravu i ustroju državne uprave. Podaci o središnjim tijelima također su dostupni na mrežnim stranicama Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu.

Rasprava:

Polaznici mogu razmotriti gdje se nalaze središnja tijela u njihovim zemljama i koliko zaposlenih imaju. Mogu razmotriti i dostupnost središnjih tijela glede dobivanja informacija.

5) Koje će pravo latvijski sud primijeniti pri rješavanju spora između Agrite i Alexa u vezi s dogovorom oko Laurinog boravišta i posjećivanja?

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u područje roditeljske odgovornosti (isto kao i pod (b) gore).

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na mjerodavno pravo.

3. korak: Pravni izvori

Za odgovor na ovo pitanje, bitna je Haška konvencija o zaštiti djece.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Haška konvencija o zaštiti djece primjenjuje se u svim državama članicama EU-a, pa tako i Latviji (za više informacija, vidi pod (a) gore).

5. korak: Mjerodavna odredba

Haškom konvencijom o zaštiti djece predviđeno je da sudovi u ostvarivanju svoje nadležnosti primjenjuju svoje **domaće pravo** (članak 15. st. 1). Dakle, latvijski sud primijenio bi latvijsko pravo.

No, Konvencija tu predviđa i **iznimku**: ako to nalaže zaštita djeteta, sud iznimno može primijeniti ili uzeti u obzir pravo neke druge države s kojom je odnosni slučaj u najužoj vezi (članak 15. st. 2.). Kako je vidljivo iz njezine formulacije, ova odredba neće se primjenjivati često. Može biti bitna kada će se kontakt ostvarivati u nekoj drugoj državi, pa su bitni određeni elementi njezinog prava. Imajte na umu fleksibilnost koju Konvencija nudi: sudac može primijeniti svoje domaće pravo i **uzeti u obzir** inozemno pravo.

6) Je li sud u Londonu nadležan na temelju sporazuma o izboru suda?

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u području roditeljske odgovornosti.

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na mjerodavno pravo.

3. korak: Pravni izvori

Mjerodavna je Uredba Bruxelles IIa.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Ujedinjena Kraljevina je država članica EU-a i opredijelila se za sudjelovanje u primjeni Uredbe Bruxelles IIa. Uobičajeno boravište djeteta je u državi članici EU-a. Prema tome, primjenjuje se Bruxelles IIa.

5. korak: Mjerodavna odredba

Pored općeg pravila o nadležnosti suda u državi uobičajenog boravišta djeteta (članak 8. Bruxellesa IIa), stranke imaju ograničenu mogućnost izbora suda koji će rješavati njihov spor (članak 12. st. 1.) Bruxellesa IIa).

Na njihov izbor primjenjuje se nekoliko ograničenja:

- Mora postojati bitna veza djeteta i države izabranog suda. To može biti slučaj ako jedan od nositelja roditeljske odgovornosti u toj državi ima uobičajeno boravište. Alex ima uobičajeno boravište u Engleskoj, ali Laura baš i nema neke veze s tamošnjim sudom.
- Nadležnost izabranog suda moraju nedvosmisleno prihvatiti sve stranke u postupku. Čini se kako iz e-poruka slijedi da su stranke prihvatile tu nadležnost.
- Prihvatanje nadležnosti mora biti u najboljem interesu djeteta. To je složeno pitanje. Bi li engleski sud doista bio u stanju primjereno odlučivati u ovom sporu oko roditeljske odgovornosti (skrbništva i/ili kontakta), uz vođenje računa o najboljem interesu djeteta? Čini se kako možda ne bi mogao stvarno ocijeniti situaciju djeteta kako treba, jer se dijete nalazi u Latviji, a tamo bi se ostvarivao i kontakt. Kada dijete treba saslušati, to je također bitan element o kojem treba povesti računa. S obzirom na Laurinu dob, sud je ne bi nužno trebao saslušati.

7) Pretpostavimo li da sud u Londonu nije nadležan odlučivati o meritumu spora, može li on ipak odrediti privremene mjere?

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u području roditeljske odgovornosti.

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na nadležnost.

3. korak: Pravni izvori

Mjerodavna je Uredba Bruxelles IIa.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Ujedinjena Kraljevina je država članica EU-a i opredijelila se za sudjelovanje u primjeni Uredbe Bruxelles IIa. Uobičajeno boravište djeteta je u državi članici EU-a. Prema tome, primjenjuje se Bruxelles IIa.

5. korak: Mjerodavna odredba

U žurnim predmetima, sud različit od onoga koji je nadležan odlučivati o meritumu spora može odrediti privremene mjere u odnosu na osobe i imovinu na području svoje države (članak 20. Bruxellesa IIa). U ovom predmetu, dijete se ne nalazi u Engleskoj.

K tome, prekogranično izvršenje privremenih mjera nije moguće (SEU C-256/09, *Purrucker*, 15. srpnja 2010., ECLI:EU:C:2010:437). Bilo bi besmisleno kada bi sud u Engleskoj odredio privremene mjere koje ne bi mogao provesti.

Jezične inačice Uredbe

Inačice Uredbe na različitim jezicima nisu uvijek istovjetne. Kod primjene neke odredbe (poput članka 20.), uputno je pročitati različite jezične inačice.

8) Je li odluka latvijskog suda o podjeli roditeljske odgovornosti i održavanju kontakta izvršiva u Finskoj? Razmotrite mora li odluka biti popraćena potvrdom izvršivosti.

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u područje roditeljske odgovornosti, baš kao i prethodna pitanja.

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na priznavanje i izvršenje sudskih odluka.

3. korak: Pravni izvori

Za odgovor na ovo pitanje, mjerodavna je Uredba Bruxelles IIa.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Uredba Bruxelles IIa primjenjuje se na priznavanje i izvršenje sudskih odluka u sporovima oko roditeljske odgovornosti ako su i država u kojoj je odluka donesena i država u kojoj se traži njezino

priznavanje i izvršenje države članice EU-a, što je ovdje i slučaj: i Latvija i Finska su države članice EU-a.

5. korak: Mjerodavna odredba

Sudske odluke o roditeljskoj odgovornosti donesene u drugim državama EU-a priznaju se bez potrebe za bilo kakvim posebnim postupkom (članak 21. st. 1. Bruxellesa IIa). Postoji više razloga za nepriznavanje (članak 23. Bruxellesa IIa). Imajte na umu da se pri razmatranju pitanja javnog poretka treba rukovoditi načelom najboljeg interesa djeteta (članak 23. t. (a) Bruxellesa IIa).

 DOBRO je ZNATI

Oprečne sudske odluke

U slučaju dviju ili više oprečnih sudskih odluka o roditeljskoj odgovornosti, prvenstvo treba dati najkasnijoj odluci. To se razlikuje od pravila u brakorazvodnim sporovima, gdje prevagu ima najranija sudska odluka.

Usporedite članak 22. t. (c) i (d) s člankom 23. t. (e) i (f) Bruxellesa IIa.

Kada je posrijedi izvršenje sudskih odluka, za ovo pitanje bitno je da postoje dva uređenja.

Prvo se odnosi na odluke o roditeljskoj odgovornosti. Ono bi se primjenjivalo kada bi Alex na neki način htio prisiliti Agritu da u obzir uzme njegova stajališta o izboru škole za Lauru. Prema tom uređenju, potreban je postupak egzekviture (tj. postupak proglašenja izvršivosti). Svaka zainteresirana stranka može podnijeti zahtjev za proglašenje izvršivosti (članak 28. st. 1. Bruxellesa IIa). Uredbom se ne određuje narav tog postupka. To ovisi o domaćem procesnom pravu (članak 30. st. 1.).

Pri razmatranju proglašenja izvršivosti, sudac može uzeti u obzir razloge za nepriznavanje odluke (članak 23. Bruxellesa IIa), ali ni u kojem slučaju ne smije preispitivati nadležnost inozemnog suda ni sadržaj sudske odluke. Kako smo već naveli, sve države članice stranke su Konvencije UN-a o pravima djeteta. Najbolji interes djeteta mogu uzeti u obzir kao pitanje javnog poretka, što može dovesti do nepriznavanja sudske odluke i njezinog neizvršenja. No, ne mogu iznova razmatrati inozemnu odluku u cjelini niti opetovao provoditi cjelovitu ocjenu najboljeg interesa djeteta.

Predviđena je potvrda izvršivosti odluke (vidi Prilog II.). Tu potvrdu dužna je dostaviti stranka koja zahtijeva proglašenje izvršivosti (članak 37. st. 1. t. (b)). Sud koji je donio odluku dužan je izdati tu potvrdu na zahtjev svake zainteresirane stranke (članak 39.). Imajte na umu da je cilj potvrde zaštititi prava odsutne stranke. Suci se moraju pobrinuti za poštivanje njihovih prava.

 DOBRO je ZNATI

Možda bi bilo dobro kada bi sudac koji vodi međunarodni postupak upitao stranke hoće li im trebati takva potvrda. Ako stranke ili njihovi punomoćnici o tome nisu razmišljali, možda bi se kasnije morali iznova obratiti sudu radi pribavljanja potvrde.

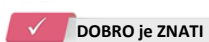
Drugo se uređenje odnosi na odluke o pravu na kontakt (ili osobni odnos). Bruxelles IIa ukinuo je egzekvaturu u dva slučaja, od kojih se prvi odnosi na odluke o pravu na kontakt s djetetom (članak 41. Bruxellesa IIa). To se primjenjuje u odnosu na Alexova prava. Dakle, ako mu Agrita uskrati pravo na kontakt, Alex može ishoditi izvršenje odluke latvijskog suda u Finskoj, a da se pritom ne mora iznova obraćati sudu radi proglašenja izvršivosti.

Sud zadužen za izvršenje odluke može se pobrinuti za stvaranje praktičnih pretpostavki za ostvarivanje prava na kontakt s djetetom (članak 48. Bruxellesa IIa). To bi moglo biti korisno ako bi, na primjer, odluka latvijskog suda sadržavala Agritinu adresu na kojoj bi se pravo na kontakt moglo ostvariti, a finski sud zadužen za izvršenje bi je mogao promijeniti.

Za ovakve slučajeve predviđena je posebna potvrda (vidi Prilog III.). Kada pravo na kontakt s djetetom uključuje prekogranični aspekt, sudac mora izdati potvrdu po službenoj dužnosti (članak 41. st. 3.).

Sud može izdati potvrdu jedino ako su ispunjeni određeni uvjeti:

- U slučaju sudske odluke donesene u odsustvu, tuženiku je ista dostavljena ili ju je ovaj prihvatio;
- Svim strankama u sporu omogućeno je da budu saslušane;
- Djetetu je omogućeno da bude saslušano, osim ako se smatralo da je saslušanje neprimjereno zbog njegove dobi ili stupnja zrelosti (članak 41. st. 2. Bruxellesa IIa).

DOBRO je ZNATI

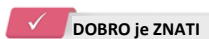
Saslušanje djeteta

Ova formulacija vezana uz saslušanje djeteta nije u potpunom suglasju s Konvencijom UN-a o pravima djeteta (članak 12.).

Tom odredbom predviđena su dva kriterija:

- 1) Sud mora omogućiti saslušanje djetetu koje je sposobno oblikovati svoje osobno mišljenje
- 2) To će se mišljenje uvažavati u skladu s dobi i zrelošću djeteta.

Način saslušavanja stranaka stvar je domaćeg procesnog prava. Sudovi se mogu koristiti tehnologijama poput video-konferencija, a mogu se vratiti i odredbama Uredbe o izvođenju dokaza.

DOBRO je ZNATI

Ukidanje egzekvatur u određenim slučajevima otmice djece

Drugi slučaj za koji je egzekvatura ukinuta (ali koji nije bitan za ovaj ogledni predmet) odnosi se na odluku o predaji djeteta koju je sud u zemlji njegova bivšeg uobičajenog boravišta donio nakon što je sud u zemlji u koju je dijete nezakonito odvedeno odbio predaju (članak 42. Bruxellesa IIa; Prilog IV. Bruxellesa IIa). Riječ je o posebnom slučaju gdje postoje dvije proturječne sudske odluke i gdje se kasnija odluka mora izvršiti u državi u kojoj je donesena ona prva.

Pitanje **stvarnog izvršenja** (tj. izlaska policije radi oduzimanja djeteta) u potpunosti se uređuje domaćim pravom.

Rasprava:

Polaznici mogu dati prikaz postupka egzekvatur u njihovim zemljama. Postoje goleme razlike u pogledu toga gdje se taj postupak mora pokrenuti i kako ga se provodi. K tome, goleme su razlike i u tome kako se u stvari odvija sama ovrha. Neki sudovi određuju samo novčane kazne, dok se drugdje u oduzimanje djeteta može uključiti i policija itd.

9) Alex bi htio da se odluka promijeni. Je li za tu stvar nadležan latvijski ili finski sud?

1. korak: Područje prava

Ovo pitanje spada u područje roditeljske odgovornosti.

2. korak: Aspekt međunarodnog privatnog prava

Ovo se pitanje odnosi na sudsku nadležnost, ali tu je važno i priznavanje sudske odluke.

3. korak: Pravni izvori

Mjerodavna je Uredba Bruxelles IIa.

4. korak: Opseg primjene pravnih instrumenata

Finska i Latvija su državne članice EU-a, a uobičajeno boravište djeteta također je u državi članici EU-a. Prema tome, primjenjuje se Bruxelles IIa.

5. korak: Mjerodavna odredba

Za **latvijski sud**: Sud države bivšeg uobičajenog boravišta djeteta zadržava nadležnost tijekom tromjesečnog razdoblja kako bi izmijenio odluku o pravu na kontakt s djetetom (članak 9. st. 1. Bruxellesa IIa).

Za **finski sud**: Kako smo već rekli, opće pravilo nadležnosti je da je nadležan sud države uobičajenog boravišta djeteta (članak 8.). Ako je država Laurinog uobičajenog boravišta postala Finska, nadležan je finski sud. Što se tiče promjene odluke o pravu na kontakt u roku od prva tri mjeseca, finski sud može preuzeti nadležnost jedino ako je njegovu nadležnosti prihvatio i Alex (članak 9. st. 2.).

Pri razmatranju predmeta, finski bi sud u obzir uzeo odluku latvijskoga suda. Tu se radi o priznanju odluke kao prethodnom pitanju (tzv. incidentalnom priznanju). Kako je već objašnjeno pod pitanjem (f), takvo priznavanje ne iziskuje nikakav poseban postupak, no i dalje vrijede razlozi za nepriznavanje (članak 23. Bruxellesa IIa).